

прийомами досягнення смислової стилістичної адекватності; правильно оформлювати текст перекладу відповідно до норм і узусу, типології тексту на мові перекладу; професійно користуватися словниками, довідниками, базами даних та іншими джерелами додаткової інформації; обирати і правильно використовувати технічні прийоми перекладу та долати труднощі, зв'язані з лексичними, фразеологічними, граматичними та стилістичними особливостями вихідної мови);

– особистісним (наявність мовної і комунікативної свідомості; концентрація уваги; здатність до мобілізації пам'яті, інтелектуального й емоційного потенціалу; висока ерудиція; широта інтересів; прагнення до збагачення знань; відповідальність; тактовність; скромність; толерантність).

Дидактичне забезпечення сучасного процесу навчання іноземної мови майбутніх юристів на засадах компетентнісного підходу, повинно передбачати їхню ґрунтовну тематичну та іншомовну комунікативну підготовку для роботи у конкретній галузі юриспруденції за відповідним напрямом спеціалізації.

Перспективи подальших розробок у даному напрямку полягають у більш детальному визначенні способів і прийомів виміру навчальних досягнень майбутніх юристів у вивченні іноземної мови крізь призму компетентнісного виміру.

Миронова М. С.

*Національна академія Служби безпеки України,
старший науковий співробітник Науково-дослідної лабораторії
Навчально-наукового центру мовної підготовки*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

Розвиток нових засобів комунікації, становлення процесу правової інтеграції та гармонізації в країнах Європейського Союзу, процес адаптації законодавства України до вимог європейського законодавства є тими факторами, що привертають значну увагу до проблем міжмовної комунікації у галузі права за кордоном та в Україні. Усе це дає підстави говорити про те, що юридичний переклад є одним із аспектів відносин між сферами права й лінгвістики.

Юридичні аспекти мови та лінгвістичні аспекти права досліджено в працях вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: А. С. Александро-ва, Н. В. Артикуци, В. М. Баранова, Д. Д. Беляєва, Т. В. Губаєвої, С. Е. Захаріної, Е. А. Крюкової, Н. А. Любимова, Ю. Ф. Прадіда, В. Я. Радецької, А. Р. Рагінова та ін. Вивченням методології та техніки перекладу юридичних текстів іноземних правових систем займаються такі науковці і практики як В. В. Алімов, А. С. Вагапов, М. Г. Гамзатов, Н. Д. Голєв, В.І. Карабан, О.І. Кононов, Г. П. Проценко, Л. М. Шестопалова та ін.

Юридичний переклад визначається як переклад тексту зі сфери права, що використовуються для обміну юридичною інформацією між людьми, які розмовляють різними мовами (Правничка лінгвістика / за заг. ред. С. М. Гусарова, 2010, с. 203). Значну частину юридичної лексики в англійській мові складають юридичні терміни. Труднощі перекладу термінів, що позначають юридичні поняття іншомовної національної терміносистеми права та юриспруденції здебільшого спричинені дією міжмовної термінологічної інтерференції.

Метою тез є дослідити особливості перекладу юридичної термінології на прикладі пари мов «англійська – українська».

Юридичний термін – це слово або словосполучення, що позначає власне правове поняття, яке відображає специфіку державно-правових явищ (адвокатура, арбітражний суд, інавгурація президента, позивач, правопорядок, правосуддя, юридична особа, юридичний факт, юрисдикція) і має визначення (дефініцію) у юридичній літературі (законодавчих актах, юридичних словниках, науково-правових працях) (Артикуца Н. В. Законодавчі терміни та їх визначення. 2009, електронний ресурс).

Юридичні терміни як мовні знаки, що репрезентують поняття спеціальної, професійної галузі, становлять суттєву складову юридичних текстів і одну з головних труднощів перекладу з огляду на відсутність перекладацьких відповідників (у випадку термінів-неологізмів) та національну варіативність (тобто наявність різних термінів в американському, британському, канадському та інших варіантах англійської мови, що позначають одне й те саме явище, поняття, процес, або, навпаки, наявність одного терміна у цих варіантах англійської мови на позначення різних понять: *county – округ* (у США), *county – графство* (у Великій Британії).

Сучасна мова права оперує низкою вимог щодо юридичних термінів, які перекладачеві доводиться враховувати в процесі перекладу. Так, юридичний термін повинен: – відповідати правилам та нормам певної мови; – бути систематичним; – відповідати конкретній дефініції, що орієнтована на певну концепцію; – бути відносно незалежним від контексту; – бути точним; – бути якомога лаконічнішим; – бути спрямованим на максимальну відповідність (у межах певної системи термінів); – бути виразно нейтральним; – бути благозвучним (Sheberstova T. Legal and Linguistic Aspects of Translating Legal Terminology. 2003, електронний ресурс).

Англійська мова має розвинуту термінологічну систему для позначення юридичних реалій. Так, для позначення юридичних професій існують терміни, більшість яких є синонімами: *lawyer, law agent, jurist, jurisprudent, solicitor, advocate, attorney, legist, legalist, barrister, council, counsellor, legal expert, man of law*. Найбільш загальний термін – *lawyer* перекладається як *юрист, адвокат, законознавець, правознавець*. Широке семантичне поле охоплюють терміни: *jurist, jurisprudent, legist,*

legalist, man of law – які в залежності від конкретної ситуації також перекладаються як *юрист, адвокат, законознавець, правознавець*. *Law agent* вживається для позначення будь-якого юриста, за винятком адвоката, а також перекладається як *повірений, стряпчий*. Складна термінологічна система відображає градацію в межах професії адвоката: *advocate* – найбільш загальний термін в цьому ряду; *solicitor* – адвокат, що дає поради клієнту, готує справи, але не має права виступати в судах нижчої інстанції; *повірений; barrister* – адвокат, який має право виступати в судах лише вищої інстанції, для нього справи готує *solicitor*. *Counsel i counsellor* також вживаються у значенні *адвокат*, але означають адвоката, який дає консультації, *юрисконсульта*. Найбільш близьким синонімом цих двох термінів є *barrister*. Декілька значень має термін *attorney*, у тому числі й *адвокат*, однак у першу чергу він вживається для позначення *прокурора*. Очевидна нестача юридичних відповідників в українській та російській мовах змусила юристів калькувати більшість назв юридичних професій. Так, в українській та російській мовах з'явилися терміни *солісітер (солісітер), барістер (баррістер), аторней (атторней)*, які, у свою чергу, потребують тлумачення.

Отже, очевидним є факт, що юридичний термін буває і багатозначним, незважаючи на те, що однією з вимог до терміна є саме однозначність, адже законодавець повинен дати юридичному термінові одне-єдине визначення, включити в нього всі істотні ознаки, які є регулюючими за характером і мають юридичне значення. Наявність у терміна декількох різних законодавчих дефініцій веде до нечіткості, розпливчастості юридичного регулювання, породжує непорозуміння і помилки, як правило, з боку тих, на кого поширюється дія законодавчого акта.

При перекладі юридичних термінів у нагоді стане спеціальна довідкова література. Серед україномовних словників чи не найвідомішими є «Англо-український юридичний словник» та «Українсько-англійський юридичний словник» В.І. Карабана, «Сучасний українсько-англійський юридичний словник» І.І. Борисенко, В.І. Саєнко та ін. До відомих російськомовних словників належать «Англо-русский юридический словарь» С. М. Андрианова, А. С. Берсон, А. С. Нікіфорова, «Англо-русский полный юридический словарь» А. С. Мамуляна, «Русско-английский юридический словарь» У. Е. Батлера, електронний словник АВВУУ Lingvo x5 тощо.

Таким чином, у ході дослідження було виявлено, що труднощі перекладу юридичних термінів спричинені їх багатозначністю та нерідко відсутністю повних відповідників у мові перекладу. З метою адекватного перекладу юридичної термінології з англійської мови на українську перекладач повинен знати принципи термінотворення; орієнтуватися в чинному законодавстві; володіти спеціальною лексикою і знаннями щодо особливостей використання іноземної юридичної термінології в певному контексті; користуватися спеціальною довідковою літературою.